

Զ. ՄԵԼԻՍՅԱՆ

ՀԱԼԵՊ - 1947

891.99

U-53

29246.

Մեղ + ուղարկել, Զ.

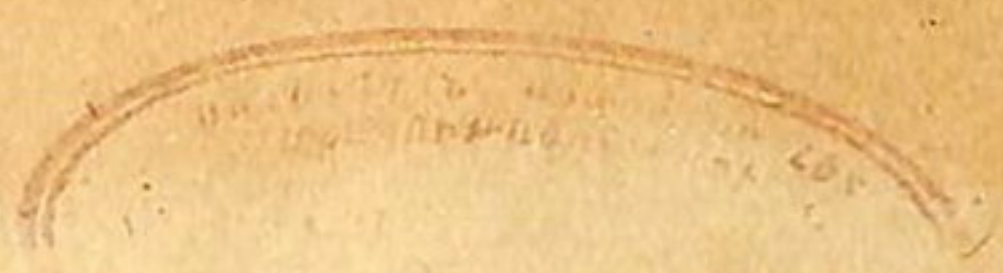
~~Phlegmatische Klänge: 10m~~

A blank ledger page with a grid of 10 columns and 12 rows. The first column is wider than the others. The page is tilted slightly to the right.

Գրիգորյան օրացույցի համաձայն

ԶԱՐԵԷ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

391.99
5-53

Հրդ. Գրադ. Կոմիտե
Հեղինակ

ՍՈՒՄԱՐԱՆ Է 1987 թ.

Հրատ. Կոմիտե
Հայկ. 20-4-47

ԶՐՀԵՂԵՂԵՆ ՀԵՏՈ

1026
29246
A II 28566

1947
ՏՄ. ՏԵՐ - ՍԱՀԱԿԵԱՆ
ՀԱԼԷՄ

ԶՐՅԵՂԵՂԵՆ ՅԵՏՈ

Ու երբ ջուրերը կատաղի, հանդարտեցան
Եվ սկսան ալ նվազիլ,
Նոյան-Տապանը վիթխարի
Նստավ հանդարտ՝
Սեգ գագաթին Արարատի:

Եվ աղա՛վնին երբ դարձավ ետ
Զիթենի շյուղը բերնին՝
Նոյ բացավ դուռն իր Տապանին:

Թե՛վ մը ինչպես գուրգուրացող՝
Ծիածանի կամարը նոր,
Երկիրն ամբողջ գրկած հիմա,
Զայն կղներ Նոյի՛ն առաջ:

Ի՛նք՝ ընտըրյալը բախտավոր,
Կեցած մինակ Արարատի սուրբ կատարին,
Նայեցավ լո՛ւռ, իր դեմ բացվող աշխարհներուն անպարագիծ...
Տեսավ խումբերը մարդերուն
Որոնք պիտի լեցընեին երկիրը նոր՝
Նո՛ր կյանքերով:
Տեսավ հնո՛ցն աշխատանքի,
Որու բոցին մեջ սրբազան, պիտի գային հալիլ իսպա՛ռ՝
Քե՛ն, ոխ, ոճի՛ր ու եսություն:
Լսեց արդեն հողին բերրի ծոցեն ելլող
Հրավերի երգե՛րը գաղջ:
Զգաց երա՛զն իր վաղեմի՝ իրա՛վ դարձած,
Դեռ երեկի այս հանցապարտ հողին վրա:

Ու հոն մինա՛կ, Արարատի վեհ կատարին,
Նոյ Նահապետը երջանիկ,
Հո՛ւռ, ծնրադրեց արտասովալից... ,
Բայց չտեսավ,
Ի՛ր իսկ մարդոց արյունին մեջ արդեն ներկա,
Նախասերմերն Աշտարակին Բաբելոնի:

* * *

Ու երբ ջուրերը կատաղի Արդարության Ջրհեղեղին,
Նորեն ահա, ամենուրեք,
Քանդած ամե՛ն թումբ ու պատվար, եվ Աշտարա՛կ Բաբելոնյան,
Կփոթորկին... ,
Տեսե՛ք, տեսե՛ք,
Մեկի փոխան հազա՛ր Տապան
Ջուրերուն հետ կբարձրանան...

... Ու վա՛յ անոնց,
Որոնք վտիտ հանույքներու փոխան՝ կրցան
Մոռնա՛լ պատիվ ու հարեվան:
Ու վա՛յ անոնց,
Որոնք իրենց կանթեղներո՛ւն համար միայն,
Զգած հանանչը լամբերուն ելեկդրական,
Նկուղներո՛ւ մեջ ապրեցան:
Ու վա՛յ անոնց,
Որոնք բուի աչքե՛ր առած,
Խավարներու ժանգին գերի, արեվի՛ն դեմ հայհոյեցին:
Ու վա՛յ անոնց,
Որ Նորին հետ նորոգվելու չեղա՛ն ատակ,
Որ սարսափած Ապագայեն՝
Իրենց խախո՛ւտ անցյալին իսկ բեկորներո՛ւն վերադարձան:
Ու վա՛յ, ու վա՛յ, ու վա՛յ անոնց,
Որոնք գալիք Ջրհեղեղին ծայնը հեռվեն չլսեցին,
Որոնք իրենց սիրտն ու հոգին մեծ-իդձերով չլեցուցին,
Որոնք ամե՛ն հովի գիմաց, ի՛ր Մեծությամբ առագաստներ
Զպարզեցին,

Որովհետեւ՝

Անոնք որոնք չքաւեցին ժամանակին հետ համընթաց,

Անոնք որոնք Բաբելոնյան Աշտարակնե՛ր կառուցեցին,

Վճիռին դեմ Ջրհեղեղին,

Անոնք որոնք չունկընդրեցին տիեզերքի կա՛մքը անթեր,

Ու թափալքին դեմ ջուրերուն

Մակույկներո՛վ ներկայացան՝

Անոնք բոլոր, տեսե՛ք, տեսե՛ք,

Մեկիկ-մեկիկ ջուրերուն տակ անդարձորեն կկորսվին:

*
* *

Ու երբ ջուրերը փրփրադեզ, հանդարտեցան,

Եվ սկսան ալ նվազիլ,

Երկրագունդի չորս-ծագերուն՝

Ամե՛ն Մասիս իր գագաթի՛ն արփաճաճանչ,

Զգաց հանգչի՛լն իր Տապանին:

Դ Ո Ւ Ն

Ահաք ազնիվ ժողովուրդին

Հալածակա՛ն ու անոթի,
Մեր աչքերուն մեջ շնությունն անպատմելի,
Արդարության - Իշխաններուն,
Ու քսությունն անչափելի,
Հոգիներուն աստվածավախ ու քաղքենի՝
Քեզի՛ եկանք,
Դանդաշելեն ու հյուծասպառ...

Դուն առի՛ր մեզ...
Տվիր երգիք ու առօրյա...
Աշխատանքի սուրբ կարոտով դողդղացող մեր ձեռքին մեջ
Դրիր մանգաղ, մո՛ւրն ու կացին...
Հացեդ՝ բաժին, ու երկինքեդ տվիր արե՛վ,
Արեվազուրկ ու մերժված մեր գոյության:

Ու քրտինքի ամեն կաթիլ, որպես ծաղիկ բուրումնավետ,
Երբ ծլեցավ հողին ծոցին...
Ու հաջորդող զարուններու հասակին հետ,
Երբ բարձրացավ հասա՛կը մեր...
Ոսկեվորված աշուններու հունձքերեն երբ
Մե՛ր ամբարներն ալ լեցվեցան...
Ու երբ հնչեց վերադարձի շնիորը վառ՝
Դուն նույնքան վե՛հ, նույնքան ընկեր, նույնքան եղբա՛յր
Եղար մեզի:

Պայքարի լույս շավիղներեն անցանք մեկտեղ,
Ազատության դրոշին դեմ նո՛ւյն հրեմանքով տողանցեցինք...,
Եվ արդ, երկաթ կամրջակեն մեր նավերուն,

Բեռցուցած սի՛րտ ու երախտիք,
Երբ կնայինք վերջին անգամ դեպի ցամաք,
Մեր նայվածքներն արտասովալի,
Հսկա նավե՛րն ալ մեզի հետ
Կարծես ափի՛ն կշղթայեն:

Քո՛ւ երակեղ ու երակեն Մեր հայրենի,
Մեր մեջ լեցվող
Երկնյուղանի երջանկություն մ'անհատնելի,
Իր ծանրությամբ — կարծես խարխալս,
Մեր սրտերեն,
Ջուրերուն մեջ դեռ կերկարի...:

Վերականգնած ու երջանիկ,
Երբ կմեկնինք,
Հին վերքերու սպին պիտի
Ամե՛ն ըռպե թարմացնե,
Մեր մեծ - պարտքին հուշը ոսկի...:

ԵՐԳ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ

Հովասարդյան սա տնեռուն արեւափառ . 7 .

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Ինչ ցով գիտնալ թե երազդ մարմին մը ունի...

ԻՆՏՐԱ

Վերադարձի այս օրերուն հրաշափառ,
Երբ դարերու երազը՝ մեր առավ մարմին,
Երբ ինկավ լույսն ազատության մե՛ր ալ դեմքին,
Ներե՛, Երկիր իմ լուսափառ
Այս զավակիդ՝
Որ քու կանչիդ ահագնությանը փոխարեն,
Մյուս նժարին մեջ կշիռին քու դարավոր,
Դրավ տրցակ մը թոթովող ոտանավոր:

Ներե՛, Երկիր իմ լուսեղեն,
Այս զավակիդ
Որու բառերը դողահար,
Եղան ընդմիշտ անբավարար՝
Քու հասակիդ:

Ներե՛, Երկիր իմ կենսատու,
Եթե թեվերն անոր վտիտ ու անարյուն,
Երկարեցան պարփակելու լեռները քու,
Բայց գրկեցին՝
Իրանը փոքր իր ներկային:

Ներե՛ անոր,
Երկիր իմ նոր,
Եթե ուզեց բիբերուն մեջ ապրեցնել

Քու հունձքերուդ հասունությունը ոսկեթել:
Եթե ուզեց տեսնել անդի՛ն հորիզոնեն՝
Ներե՛ իրեն:

Ներե՛ իրեն,
Եթե ուզեց ըլլալ տարբեր ուրիշներեն,
Քեզի՛ համար:
Եթե ուզեց իր ցաւերուն մեջ անհամար,
Զկորսվի՛
Քեզի՛ համար:
Եթե ուզեց աշխարհներուն մեջ այս օտար,
Տանիլ պայքար՝
Քեզի՛ համար:
Ներե՛ իրեն,
Եթե կրցավ քեզի համար:
Դժբախտ ու խեղճ ըլլալ միայն:

Ներե՛ ինձի,
Վերադարձի արեւաշող այս օրերուն՝
Վերադարձիս եթե չեղա ես արժանի... ,
Եթե հոգիս օտարներու կնիքն ունի
Իր ծալքերուն... ,
Եթե գրիչն իմ տակավին կդողդղա
Վարանումով՝
Անկյանք ու խեղճ քերթվածներու մարմնին վրա:

Ներե՛, Երկիր իմ արեւկա,
Եթե միայն քեզի՛ համար ես ապրեցա... ,
Եթե մոռցա՝
Խինդը տարբե՛ր աշխարհներու տարբե՛ր մարդոց:

Ներե՛, Երկիր իմ ոսկեբոց՝
Այս եսամոլ քու զավակիդ վերադարձի՛ն ալ եսամոլ:

*
* *

Ի՛նչ ցավ, գիտնալ թե անմարմին պիտի մնա
Երազդ քու:

Ի՛նչ ցավ, բնաւ
 Զայն չսեղմել կուրծքիդ վրա:
 Ի՛նչ ցավ, նայիլ անոր հեովեն,
 Եւ արտոնել որ մշուշներ
 Զայն պարուրեն:
 Ի՛նչ ցավ, ծգել որ ուրիշներ
 Անոր տիրեն:
 Ի՛նչ ցավ, գիտնալ թե անմարմին պիտի մնա
 Երազդ քու, երկրի վրա:

Ի՛նչ խինդ, գիտնալ՝ թե ձե՛ւ ունի
 Ու թե մարմին,
 Երազդ քու, մշուշային ու անմարմին:
 Ի՛նչ խինդ, նայիլ քու երազիդ
 Աչքերուն մեջ ականակիտ:
 Ի՛նչ խի՛նդ անշեջ,
 Փրփուրի տեղ, ափերուդ մեջ՝
 Սեղմել հակինթ:
 Ինչ խի՛նդ անգին,
 Հենիլ նյութին,
 Ու լոկ նյութեն,
 Պայքարելեն՝
 Զգտիլ իրաւ ու նյութածին,
 Մշտանորոգ քու երազին:

* * *

Ո՛վ Նաիրի՝
 Պողպատաշեն, քարաքանդակ, վառողաբո՛ւյր
 Իմ Հայրենիք,
 Ո՛վ Ուրարտու՝
 Պղնձափայլ, արծաթածայն, ադամանդյա՛
 Իմ Հայրենիք,
 Ո՛վ Հայաստան՝
 Սովետական, ոսկեդրվագ, շոշափելի՛
 Իմ Հայրենիք:

Կ Ա Ր Ո Տ

Աշնան ցողին, նրբին զովին եմ կարոտ,
Հյուսիսի ցուրտ հովին, բուքին եմ կարոտ,
Այս ճակատիս կրակին դեմ՝ զոգանալու,
Ես Մասիսի մաքուր ձյունին եմ կարոտ:

Ամրան տոթին, կրակ օդին եմ կարոտ,
Երազներու հուժկու տենդին եմ կարոտ,
Այս հոգիիս սառույցին դեմ՝ չմսելու,
Երեվանի նոր արեւին եմ կարոտ:

Մտածումի ոսկի սույրին եմ կարոտ,
Ճշմարտությանց կաշոյ սոյլին եմ կարոտ,
Այս ուղեղիս պապակին դեմ՝ չլռելու,
Մտքի մարդոց ազնիվ սրտին եմ կարոտ:

Հոգիներու հերկին բերքին եմ կարոտ,
Ընկերներու անգին երգին եմ կարոտ,
Ականջներուս պարապին դեմ՝ չվախնալու,
Անսուտ մարդոց անսուտ խոսքին եմ կարոտ:

Խ Ն Դ Ր Ա Ն Ք

Յավիս համար երեկի, ու ցավերուս ալ վաղվան
 Ոչ-մեկ բողոք ունիմ ես,
 Բայց, Կյա՛նք, այնպե՛ս մը ըրե, որ այս փոքրիկ աղջկան
 Յավին՝ ցավեր չբարդես:

Զգե՛ որ ան բողբոջի, բայց եվ բողբո՛ջ միշտ մնա... ,
 Մի՛ վերածեր ծաղիկի,
 Մի՛ ձգեր որ հոգիիս տենդը թափեմ իր վրա,
 Որ տառապի եվ բացվի:

Ինձմե հեռո՛ւ պահե զինք, թող չհասնի այս ափիս,
 Ափն իր անբիծ ու աղու... ,
 Բայց ես զգամ թե ահա, կլեցընեմ իրմով զիս,
 Առանց իրեն հպելու:

Այնպե՛ս ըրե, Կյա՛նք, այնպե՛ս, որ ի՛նք փոխվի, եվ կամ ես,
 Որ չխեղդեմ իր հոգին... ,
 Որ երբ հակի իմ կուրծքիս, հանկարծ այրող իմ ներսես,
 Օտար ձայներ չլսվի՛ն:

Թող չվախնա ինձմե, կամ՝ թող կարենամ ես հավետ
 Բանտարկել ձայնն իմ ներքին,
 Որ երբ քալե իմ քովես, ես կարենամ իրեն հետ
 Խոսիլ մե՛ղմ ու ժպտագին:

Իսկ, Կյա՛նք, եթե պիտի մենք սիրենք զիրար՝ հակառակ
 Տարբերության այս մեծդի,
 Թող երազիս հասնելու այս տառապանքն անհատակ,
 Ինձի այստեղ խնայվի՛:

Յավիս համար երեկի, ու ցավերուս ալ վաղվան,
 Ոչ-մեկ բողոք կպահեմ... ,
 Բայց Կյա՛նք, այնպե՛ս մը ըրե, որ այս փոքրիկ աղջկան
 Յավին՝ ցավեր չբարդեմ:

ԵՐԿՈՒ ԳԻԾԵՐ

Ինչպես դեզ ու ոսկեզոծ երկու գիծեր զուգահեռ,
 Որոնք պիտի չհպին ոչ-մեկ ատեն իրարու,
 Որոնք սակայն հավիտյան պիտի սուրան աներեր,
 Ճեղքած հասակը անձիր բոլոր գալիք-դարերու...

Ինչպես զիրար տենչացող ոսկի գիծերն այդ երկու,
 Որոնք կանցնին նո՛ւյն թափով՝ ջուրեն, օդեն ու հողեն,
 Որոնք ընդմիշտ իրարմե ճիշդ նույն չափով են հեռու,
 Եվ նույն ոսկի տենչանքով հեռվեն զիրար կողողեն...

Այնպես ալ մենք՝ ես ու դուն, երկու գիծեր բոցավառ,
 Հանկարծ տարբեր կետերե՛ն նո՛ւյն ուղղությամբ սուրացինք,
 Ու տակավին կսուրանք, ես՝ քեզ, ու դուն՝ ի՛նձ համար:

Պիտի անցնին բյուր դարեր, ու հող, ու ջուր, ու երկինք,
 Առաջվան պես պիտի գան իրարու մեջ լուծվելու,
 Առանց որ մենք հեռանանք, եվ կամ հպինք իրարու...:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Գորգե՛ր, գորգե՛ր փռեմ ես, քայլերուդ դեմ, ի՛մ աղվոր,
Բույր ու ծաղիկ բռնեմ ես, զով շունչիդ դեմ, ի՛մ աղվոր,
Ու երբ նայիս դուն ինձի, ու մենք նայինք իրարու՝
Վառ արեւներ բռնեմ ես, աչքերուդ դեմ, ի՛մ աղվոր:

Երգով, պարով, քեզ նորեն, դիմավորեմ, ի՛մ աղվոր,
Արշալույսներ շարեմ ես, ճամբուդ եզրին, ի՛մ աղվոր,
Ու երբ հասնիս դուն ինձի, ու մենք հասնինք իրարու՝
Նոր դափնիներ դնեմ ես, ճակատիդ շուրջ, ի՛մ աղվոր:

Սերով, հույզով, թարշիշով պարուրեմ քեզ, ի՛մ աղվոր,
Բեհեզ ու շալ բռնեմ ես, մարմ ինիդ դեմ, ի՛մ աղվոր,
Ու երբ հենիս դուն ինձի, ու մենք հենինք իրարու՝
Խաչ ու մանյակ կախեմ ես, շեկ վիզիդ շուրջ, ի՛մ աղվոր:

Բայց երբ հուշի՛կ սպառին ճամբա ու երգ, ի՛մ աղվոր,
Հանկարծ կենանք հմայուն, մենության մեջ, ի՛մ աղվոր,
Մերկացնեմ զարդերեդ, մերժեմ ամե՛ն հարդարանք՝
Ու քեզ ինձմո՛վ զարդարեմ, առաջվան պես, ի՛մ աղվոր:

ԱՆԱՐԺԵՔ ՄՆԱՑՈՐԴ

Մինչեւ շուրթիս երկարող՝ քեզմե անո՛ւնդ մնաց,
 Քեզմե՝ որու ժպիտին համար լա՛լ իսկ ուզեցի...
 Մինչդեռ այսօր զարմացած, կհարցնեմ ես-ինձի,
 Թե իրա՞վ է որ արդյոք միայն անու՛նդ մնաց:

Կկարծեի թե ընդմիշտ պիտի ինձի պատկանիս,
 Եթե նույնիսկ տարիներն իրենց մոխրոտ քայլին տակ,
 Մեր արյունի հովանին դարձրնեին ավերակ...
 Կկարծեի թե ամբողջ պիտի ինձի՝ պատկանիս:

Նույնիսկ երբ զիս ծգեցիր ցավերուս մեջ առանձին,
 Կխորհեի թե քեզմո՛վ միայն աշխարհ էր աշխարհ,
 Ու ամեն բան իմաստե կպարպվեր համրաբար.

Սակայն այսօր դուն արդեն կպատկանիս անցյալի՛ն,
 Ու անունեդ զատ ամե՛ն անո՛ւն նվա՛զ ունի դեռ...
 Մինչ անունիդ նվագին բոցը ի՛մ մեջ է մարեր:

ԱՆՎԱԽՃԱՆ ՃԱՄԲԱՆ

Այս համբային
 Քալել անծայն,
 Ափերուդ մեջ փունջ մը վարսեն այդ աղջկան՝
 Որ սիրեց քեզ,
 Ի՛նչ փույթ եթե պահ մը միայն:
 Քալել հպարտ,
 Երազներուդ արեւներեն՝ արեւակեզ,
 Անցնիլ դաշտեր ու անապատ...,
 Քալել արա՛գ, քալել դանդա՛ղ,
 Բայց անպայման քալե՛լ, քալե՛լ,
 Եթե նույնիսկ ըսեն քեզի,
 Թե համբադ է մո՛ւթ ու անել:

Ու գնացքիդ մեջ անսասան,
 Ժպտիլ անցնող ամեն անծի,
 Հոգիիդ մեջ շիթ մը ծայնեն այդ աղջկան՝
 Որ սիրեց քեզ,
 Ի՛նչ փույթ եթե պահ մը միայն:
 Ու հետո լո՛ւռ ու ոսկերեռ,
 Քալե՛լ, քալե՛լ,
 Ճշմարտությանց դեպի սարերը բարձրաբերձ,
 Եթե նույնիսկ ըսեն քեզի,
 Թե այս համբան վախճան չունի:

Հանկարծ երգե՛լ,
 Երգել անվախ ու անհաշիվ,
 Մարմինիդ մեջ դող մը մարմնեն այդ աղջկան՝
 Որ սիրեց քեզ,
 Ի՛նչ փույթ եթե պահ մը միայն:

Ու հետո խենդ, վազե՛լ, վազե՛լ,
Մարգագետնին մեջն ծլող երազներու
Հոգիիդ մեջ բույր մը բույրեն այդ աղջկան,
Եվ ափերուդ՝ հուշ ու կոկոն:

Ու չհասնիլ ո՛չ-մեկ մարդու, այլ ամենուն,
Անծրելներու եվ ցավերու տարափեն վերջ,
Ի՛նչ փույթ, ի՛նչ փույթ,
Քանի հոգիդ ահա կուռի ու կհորդի,
Նոր սերերու համայնակա՛ն սարսուռներով:

Խ Ո Ս Տ Ո Ի Մ

Երբոր կուգես թեվերուդ օղակին մեջ ու սրտիդ
Առնել աշխարհը ամբողջ, ու իր մարդերն անհամար... ,
Երբոր կուգես լույսի պես անհունանալ, ու հոգիդ
Որպես անգին բալասան զոհել ցավի՛ն իր համար,

Երբոր կուգես սավառնիլ ոլորտներեն ալ անդին
Ու նայվածքի մը նետով չափել Անհունը անհուն,
Հետո Գաղտնիքը անլուր տիեզերքի Խորհուրդին
Երբոր կըղծաս նվիրել այս աշխարհի մարդերուն,

Բայց երբ անոնք չեն ուզեր լսել երգերդ անգամ,
Որոնց մեջ դուն պահեցիր ինչ որ ունիս թանկագին,
Որոնց մեն-մի հունչին մեջ, սրտեդ շերտեր մնացին... ,

Ըսե՛, ընկեր, ի՞նչ կընես, կհամառի՞ս տակավին
Գիտակցորեն մաշելով շարունակել այս ուղին,
Ու միայն դո՛ւն ունկընդրել, հունչը երգիդ դառնահամ...

Իսկ ես, ընկե՛ր, խո՛սք քեզի, պիտի ընդմիշտ համառիմ:

ՊԱՐՏՔԴ, ԸՆԿԵՐ

Ընկե՛ր, եղբա՛յր իմ անձանոթ,
Դու՛ն որ հիմա այս աշխարհի վրա կապրիս
Հեռու թե մոտ,
Դու՛ն որ գուցե պիտի մեկնիս այս աշխարհեն,
Չճանչցած զիս... ,
Դու՛ն որ գուցե օր մը տեսնեմ պիտի միայն,
Ճամբուս վրա, պատահական
Որպես անցորդ... ,
Դու՛ն, որուն ես բնավ պիտի չհանդիպիմ,
Որու հոգին իր անունին պես անձանոթ
Պիտի մնա, իմ հոգիիս... ,
Դու՛ն, որ գուցե հիմա մինակ
Կթափառիս անփութորեն՝
Ցավ մը գրկած հոգիիդ մեջ,
Եվ կամ գուցե,
Դու՛ն որ հիմա կտապալիս զեխության մեջ
Հպարտորեն... ,
Եվ կամ գուցե,
Դու՛ն որ հիմա ապաստանած ամրոցին մեջ քու մեծ «Ես»իդ,
Ոսկիներու դեզին ետեվ,
Հանդարտորեն ու անտարբեր կնայիս վար,
Ճամբաներու վրա քաղցե մեռնող մարդոց
Ահող թիվին... ,
Ո՛վ իմ եղբայր, ո՛վ իմ ընկեր,
Ես խո՛սք ունիմ ականջներո՛ւդ քու պոռալու... ,
Ես ե՛րգ ունիմ հոգիիդ դեմ նվազելու,
Ունիմ բողո՛ք լեռնակուտակ,
Երականերո՛ւդ մեջ պարպելու:

— Ժամանակի ոտնաձայնին ականջ տուր դու՛ն.
Տիեզերքի չո՛րս ծագերեն, գիշերներու մեջեն ժայթքող

Խարույկներուն, ակա՛նջ տուր դուն:

Տե՛ս, գիշերներն առտո՛ւ դարձած... ,

Տե՛ս, ծառերեն վար կաթկթող հասունությո՛ւնը աշունի... ,

Տե՛ս, հոգիներն իրա՛ր կապող՝ ճանապարհները Հարդ-Գողի... :

Ընկե՛ր, ընկե՛ր իմ անծանոթ,

Հիմա չորս-դիդ ու ամե՛ն տեղ,

Հողերեն վե՛ր, սրտերեն վե՛ր,

Սյունե՛ր, սյուներ մարմարակերտ,

Կբարձրանան:

Հիմա չորս-դիդ ու ամե՛ն տեղ,

Խենդ նժույգներն արեւատենչ մեր երազին,

Խավարեն ետք քարայրներուն,

Միջոցին մեջ կայծակնակե՛րպ կխոյանան:

Հիմա չորս-դիդ ու ամե՛ն տեղ,

Հողերուն տակ, սրտերուն մեջ,

Համառորեն,

Տե՛ս, կուռճանան, կխոշորնան ու կալայթին

Սերմերը սուրբ,

Երջանկության ոսկի ծառին:

Հիմա, հիմա՛, դեռ ամե՛ն տեղ

Կան ոսոխներ դարանակալ... ,

Դեռ կա արյուն ու մատնություն,

Ու անոնց դեմ, կան բազուկնե՛ր հերոսածին,

Ու կան կուրծքեր կրանիթյա:

Իսկ դուն ընկե՛ր, ո՛վ իմ եղբայր,

Ի՛նչ ըրիր դուն,

Ի՞նչ բերիր դուն քու հոգիեդ,

Գիշերներու մեջեն ժայթքող խարույկներո՛ւն այդ անհամար.

Ի՞նչ դրիր դուն քու արյունեդ,

Աշուններու կենսապարգեւ հասունությանը այդ համար...

Ի՞նչ տվիր դուն քու բազուկեդ,
Հողերեն վեր, սրտերեն վե՛ր աշտարակվո՛ղ պալատներուն:

Ո՛վ իմ ընկեր,
Ո՞ւր են վերքերըդ քու անգին՝ հերոսությանց վկայություն.
Ո՞ւր են քու կուրծքըդ զարդարող շքանիշերըդ առնական... ,
Ո՞ւր է հոգիդ, ո՞ւր է սիրտդ,
Եվ ուր ես դո՛ւն,
Ով իմ դժբա՛խտ, ով իմ խեղճո՛ւկ, ով իմ անտե՛ր բարեկամ:

Ժամանակի ոտնաձայնին ակա՛նջ տուր դուն... ,
Հոգիդ կրծող ցավիդ համար,
Ինձի՛ եկուր,
Զայն ինձի՛ տուր:

Ճահիճներեն ետք ամոթի,
Խարույկներուն դիմաց, ընկե՛ր,
Այրե՛ Երեկըդ անխմա՛ստ ու ամայի:

Վա՛ր եկուր դուն ամրոցներեն,
Ուր քու ոսկիդ քեզ բանտարկե՛ր էր: Ի՛մ ընկեր,
Ու բանտարկած էիր ոսկի՛դ:

* * *

Ընկե՛ր, եղբա՛յր իմ անձանոթ,
Դուն որ հիմա այս աշխարհի վրա կապրիս,
Հեռու թե մոտ,
Դուն որ հիմա, գուցե հանդարտ կմահանաս,
Մահինիդ մեջ սնդուսապատ... ,
Դուն որ գուցե քեզ կնետես
Կամուրջեն վար, ջուրերուն մեջ... ,
Դուն որ գուցե հոգեվարքի տառապանքով
Կաթիլ-կաթիլ՝ կվերջանաս՝
Ընկե՛ր, ընկե՛ր իմ անձանոթ,
Ի՞նչ թողուցիր այս աշխարհին,

Որպես վճար,
Քեզի տրված սրտին համար եվ ուղեղին,
Քեզի տրված,
Քեզ քարերեն ու անկենդան, լո՛ւռ տարրերեն
Զանազանող ուժի՛ն համար:

Ընկե՛ր, ընկե՛ր իմ անծանոթ,
Երկրի վրա դուն շարժեցար, ու զգացիր
Թե կզգայիր շարժի՛լդ քու...
Երկրի վրա տառապեցար,
Այս երկրե՛ն մեծ տառապանքո՛վ մ'անծայրածիր:

Հողեն տարբե՛ր, քարեն տարբե՛ր, ջուրեն տարբե՛ր
Եղար ընկեր,
Դուն որ ամբողջ հողե՛, ջուրե՛ էիր միայն:

Պա՛րտքըդ, ընկե՛ր,
Պարտքդ կյանքին դեռ չտված ո՞ւր կմեկնիս:

Ժամանակի ոտնածայինն վախցի՛ր, ընկեր:

Հ Ա Յ Տ Ղ Ո Ց

Հավերժին հետ ճամբա ելած, միայն այսօր մեզի հասնող,
Տղա՛ք, այս ինչ սարսուռ է նոր, այս ինչ պոռթկո՛ւմ ճանաչաշող.
Ամե՛ն բազուկ կոհակ մ'է նոր, ամեն խոյանք՝ պայթո՛ւմ ու տենդ,
Ամե՛ն սրտի, ամե՛ն ափեն հորդող ծովի՛ն համար այս խենդ:

Ահա ջուրերն արագահոս, կանցնին անտառ, ձոր ու կղզի... ,
Երկիրն ամբողջ միակտուր օվկյանոսի՛ կվերածվի...
Ջուրերն ահա կգալարվին ցնցումներով ահագնածայն,
Բայց երբ քաշվին, հողին վրա մարգարիտնե՛ր պիտի մնան:

Տղա՛ք, բերե՛ք բազուկը ձեր, բերեք հոգի՛ն արմենական,
Ու խառնեցե՛ք անպարտելի փոթորիկին այս սրբազան.
Ծիր-կաթինի ճամբով շաչող՝ նետին նման Հայկ Նախահօր,
Թող ըլլան շե՛շտ ու անպարտիակ, ձեր ոստումները ամեն օր:

Թե կուտակվին ամպերը մութ, տղա՛ք, պետք է քալել համառ,
Փոթորիկին հետ փոթորկիլ, նույնիսկ իյնա՛լ փոթորկահար...
Տղա՛ք, պետք է Տա՛լ անպատճառ, որ կարենանք օր մ'անարգել՝
Մեր թոռներուն մատվրներով, մարգարիտներն այդ հավաքել:

ՄԱՂԹԱՆՔ ԾՆՈՂԱԿԱՆ

Նոյեմբեր 29-ի առիթով՝
Գրիգորի Եօրածին մանչուկին

Ով իմ տղա՛ս թանկագին,
Եկար աշխարհ,
Հաստատումեն ետք Կարգերուն խորհրդային:

Ո՛վ իմ տղաս,
Ինձմե մեկնած, ո՛վ իմ մասնիկըս անըսպառ,
Իմ շունչես՝ շունչ, իմ ծայնես՝ ծայն
Ու ձեզերես՝ ձե՛վ ստացած
Ո՛վ իմ տղաս,
Երազներուն եվ մարմինիս բաղադրումեն ծնած երա՛զ,
Ո՛վ իմ հոգիս,
Իմ ապագա՛ս:
Զիս Գալիբին ագուցող ձեռք,
Անցյալիս լույս տվող արեվ,
Զիս ինձմե դուրս, ինձմե անդին,
Ժամանակի՛ն տեր դարձնող՝
Ով իմ տղա՛ս հաճանչաշող,
Եկար աշխարհ,
Հաստատումեն ետք Կարգերուն խորհրդային:

Ո՛վ իմ տղաս,
Թուխ թե խարտյաշ,
Սեվ թե հերմակ,
Մահիճներու մեջ ոսկեզոծ ու բեհեզյա,
Կամ քուրջերու մեջ փաթաթված՝
Ո՛վ իմ տղաս,
Տենչանքներուս ոսկի՛ պտուղ,
Իմ ցավերուս վերջին կայան,
Երազներուս բացատրություն,

Ով իմ տղաս,
Ես տերդ քու,
Ու դուն տե՛րն իմ ապագայիս,
Իմ որպես մարդ գոյավորման իրավունքիս՝
Արդարացո՛ւմ... ,
Անմահության մեկ նոր մասնի՛կ զիս դարձնող,
Ո՛վ իմ մասնի՛կ մահկանացու,
Ով իմ տղաս՝
Եկար աշխարհ,
Հաստատումեն ետք Կարգերուն Խորհրդային:

Իմ չհասած երազներուս ճամբուն վրա,
Դուն նոր ճամբորդ...
Չհագեցած ծարավներուս՝ շարունակող...
Դեռ անավարտ ծաղկանոցիս
Դուն պարտիզպան... ,
Իմ սերերուս միա՛կ վկան՝
Տղա՛ս, տղա՛ս իմ թանկագին,
Եկար աշխարհ,
Հաստատումեն ետք Կարգերուն Խորհրդային:

Ո՛վ իմ տղաս,
Արեւներո՛ւն հասնող տղաս բազմահանճար,
Բարձունքներեն վախճող տղա՛ս իմ միամիտ,
Ես հայրդ քու,
Զիս հա՛յր ընող,
Զիս հայրության գազաթններուն տանո՛ղ տղաս,
Իմ ծնունդես առնող ծնունդ,
Քու գոյությամբ իմ գոյության իմա՛ստ տվող,
Ո՛վ իմ տղաս, ո՛վ իմ տղաս՝
Եկար աշխարհ,
Հաստատումեն ետք Կարգերուն Խորհրդային:

Իմ ցավերուս կուտակումեն
Խինդի՛ փոխված, ո՛վ իմ հին ցավ...

Դո՛ւն, ցավերուս իմ քանակեն որա՛կ դարձած
Ով փոքր տղաս . . . ,
Ես հայրդ քու,
Իմ մեջ իմ հայրն անգա՛մ մըն ալ ապրեցնող,
Իմ պապերուս թիվե՛ն ծնած,
Քու հայրն իսպա՛ռ զերազանցող՝
Ինծմե տարբեր, ո՛վ իմ տղաս,
Եկար աշխարհ,
Հաստատումեն ետք Կարգերուն Խորհրդային . . .

Ու դուն ընդմիշտ, տղա՛ս, տղա՛ս,
Թող ունկընդրես,
Ձոքով, աչքով, շունչով, շուրթո՛վ
Ձգա՛ս, տղաս,
Շեշտը անկեղծ,
Ձեմիս իրական
Գույնը վճիտ,
Բույրն անըսպառ
Եվ համն անբիծ,
Խորհրդային նորակառույց այս աշխարհին՝
Համերգներուն վիշապածայն ու զլզլուն,
Հողեն ժայթքող պալատներուն տուֆազանդակ,
Հարածփուն դրոշներուն բոսորագույն,
Տաշտեն հորդող ամենաբո՛ւյր խմորներուն,
Եվ տուն դարձող քանակներո՛ւն դափնեպսակ,
Ձգա՛ս, տղաս:

Թո՛ղ թեվերուդ օղակին մեջ
Սեղմին մեկտեղ՝
Մարդերն ամեն, այս աշխարհի . . .
Թող սրտիդ մեջ
Անին տենչերն անհունաթիվ,
Անհունաթի՛վ հոգիներուն . . .

Թող բարձրանան ականջներուդ,
Նո՛ւյն քաղցրությամբ՝
Երգերն ամե՛ն երգիչներուն . . .

Թող բարձրանա նո՛ւյն սաստկությամբ,
Բազուկդ քու,
Ոսոխին դեմ ամե՛ն գույնի
Ամե՛ն մարդու:

Թող ծովափի ալիքին պես
Ըլլաս համառ ու աննկուն,
Ժայռերուն դեմ նպատակի՛դ ծովափերուն:

Թող մե՛ծ ըլլաս, այս դարի՛ն պես,
Եվ արժանի՝
Քու դեմ բացվող համբաներուն համայնական:

Թող քա՛ջ ըլլաս,
Թող գալարիս երկունքներո՛ւ ահագնությամբ՝
Այս դարի՛ն պես Խորհրդային:
Թող ըլլաս դեգ,
Ըլլաս անթեր,
Կամքին նման ու բազուկին,
Դյուցազններուն Խորհրդային:

Ո՛վ իմ տղաս,
Թող հա՛յր ըլլաս
Այս աշխարհի բոլո՛ր տղոց,
Որ մահես վերջ,
Ես անոնց մեջ
Վերածնիմ անթի՛վ տեսակ՝
Շեկ, սեվ ու թո՛ւխ կամ սպիտակ:

Ո՛վ իմ տղաս,
Եկար աշխարհ,
Հաստատումեն ետք Կարգերուն Խորհրդային... ,
Թող չմեկնի՛ս,
Զիս արժանի չըրած, հոգի՛ս,
Քեզմով՝ գալիք, ալ անըսպա՛ռ իմ սերունդիս:

Ն Ո Ր Ն Ո Ր-Տ Ա Ր Ի Ն

Գ. Մ.- 16

Կեցած ահա քու դեմ նորեն,
Ո՛վ Նոր-Տարի,
Ժամանումեդ պահիկ մ'առաջ
Կմտածեմ:

Տասներկու հավերժներո՛ւ տեղողությամբ,
Կարոտն ամբողջ ամիսներուն տասներկու,
Վայրկյաններու անկըրկնելի ոստումներով՝
Հանդիպումի՛դ զիս կտանի:

Քեզ այս տարի, ո՛վ Նոր-Տարի,
Ես կսպասեմ կարոտագին ու անձկությամբ:

Փոխված եմ շա՛տ,
Իմ հետ փոխված աշխա՛րհն ամբողջ:

Ես այս տարի, երբ խցիկես դուն մտնես ներս,
Ունիմ կրա՛կ՝ ցուրտերուն դեմ քեզ պահելու...:
Ես այս տարի,
Երբ մտնես ներս երակներես,
Ունիմ արյուն՝ քեզի տալու...

Քե՛զ այս տարի, ո՛վ Նոր-Տարի,
Ես դարերով սպասեցի:
Արյունիս մեջ, արյունը իմ նախնիքներուն՝
Սպասումին կապրի մասնի՛կն իր վերջնագույն...:
Ո՛վ վայրկյաններ, անցեք արա՛գ,
Երկվայրկյաննե՛ր, ժամացույցեն անջատվեցեք ավելի՛ շուտ...,
Դարձի՛ր սլաք...
Ու՛ր ես, ո՛ւր ես, ո՛վ Կես-Գիշեր:

Ես այս տարի, ո՛վ Նոր-Տարի,
Նոր աչքերով կսպասեմ քեզ:
Ռազմի դաշտին վրա անգութ,
Աչքերն իսպառ փակող անթիվ հերոսներուն
Հայացքը սուրբ, աչքերուս մեջ՝
Ահա արդեն, ժամանում իդ ճառագայթով կրոնկի:

Ով Նոր-Տարի,
Նո՛ր եմ եմ ես,
Ինչպես աշխա՛րհը այս տարի...

Ով դուն անիմլն ամենակա՛ր ժամանակին,
Դարձիր արա՛գ,
Լոկ անգամի՛ մը համար գեթ...
Ի՛նչ փույթ, եթե խուրձ մ'ավելի արագությամբ
Մազերուս մեջ իմ ճերմկի... ,
Ի՛նչ փույթ, եթե քայլ մ'աւելի ես հեռանամ
Իմ ծնունդես,
Արագությա՛մբ մը ավելի :

Հոսե՛, սուրա՛, ով իմ արյուն,
Արա՛գ, արա՛գ,
Ու սույրիդ մեջ, ա՛ռ քեզի հետ, արագացո՛ւր,
Երթը դանդաղ վայրկյաններուն... :
Ո՛ւր ես, ո՛ւր ես, ով Կես-Գիշեր... ,
Այս որքան մե՛ղմ ու համրագին կերթեմեկեն
Ժամանակի մեքենային թո՛ւյլ մխոցներն անմերձելի :
Որքան երկա՛ր կտատամսի
Ներկան՝ անցյա՛լ դեռ չդարձած... :
Վայրկյաններու միջով լայնցող հետզհետե,
Ժամանակին մաս չկազմող՝
Ինչո՛ւ պարապն այս անկենդան :

Դարձի՛ր սլաք,
Կարոտն իմ մեջ, պիտի հիմա պայթի ահա,
Բյուր դարերու ահագնությամբ... :

Ո՛վ Նոր-Տարի,
 Հոգիս ահա, մտածումիս պոռթկումներով,
 Կոտրած շղթան ժամանակին,
 Վայրկյաններու դեռ համեցող շարաններուն վրայեն թո՛ւյլ,
 Ոստումներով կխոյանա, ու կհասնի ահա քեզի՛... ,
 Մինչ իր ետին,
 Մարմինը իմ, եվ սլաքներն այս աշխարհի,
 Ժամանակի թաթին հլու՝
 Դեռ կսպասեն Կես-Գիշերին:

Ներկա՛, փրթի՛ր ալ Գալիքեն...
 Անցյա՛լ, տե՛ղ բաց իմ Ներկայիս մասնիկներուն...
 Ու դուն, թմբո՛ւկն ականջներուս,
 Դեռ չհնչած՝
 Լսե՛ վայրկյանն այս վայրկյանին հաջորդելիք...:
 Ո՛ւր ես, ո՛ւր ես, ով Կես-Գիշեր:

* * *

Հասավ մարմինս շնչասպառ՝ մտածումիս... ,
 Ու... Կես-Գիշեր:
 Բայց արդեն դուն սկսած ես, ով Նոր-Տարի...
 Իմ մեջ լույսեր կբոցկլտան, ու ձայներ տաք,
 Կկազմեն մաս՝ նվազներու նորօրինակ:

Ծառերն ահա, անըսպասված սլացքներով
 Կբարձրանան հողերեն վեր
 Կամար-կամար,
 Ու կկապեն պտղաստաններն այս աշխարհի,
 Մեկզմեկու:

Խնճույքն ահա, ուր ամե՛ն մարդ է կոչնական,
 Ուր ամեն թաս նո՛ւյն գինիով կպղպջա,
 Ուր ամեն ծեռք
 Նո՛ւյն ջերմությամբ կմոտենա
 Ամեն ծեռքի,

Ով Նոր-Տարի,
Տե՛ս, կսկսի խնճույքն ահա:

Շուրջպարն արդեն է սկսած...:
Տրուին անող ոտնածայնին պարողներուն գերերջանիկ,
Շեփորի պես կթավալի:

Դանդաղորեն ու անընդհատ,
Չորս ծագերեն այդ խնճույքին,
Խումբ-խումբ մարդեր,
Կմիանան պարողներուն:
Օղակն ահա, ամեն ըռպե, շառավիղն իր
Մոլեգնորեն կընդարձակե:
Լեռներ, ծովե՛ր ու երկիրներ օղակին մեջ,
Կհեռանան,
Կնույնանան:

Նվազն է նո՛ր, նվազն է խո՛ր, հոգեպարար... ,
Պարն է հուժկու, տենդն ամենի՛
Պարողներու հոգիին մեջ:

Մարդե՛ր, մարդե՛ր ամեն կողմե,
Երջանկաբեր միավորման կեդրոնածի՛գ ուժին հլու,
Մազնիսացած՝
Կմիանան այդ շուրջպարին:

Օղակն արդեն, երկրագունդի իրանին շուրջ,
Զայն կսարսե իր առանցքին:

Մարդե՛ր, մարդե՛ր ամեն կողմե
Շրջանակի շառավիղին կուտան հասակ...
Երկիրն ամբողջ նույն սարսուռով է դողահար:

Եվ օղակն այդ,
Կըլլայ գոտի,

Կըլլայ ոսկի՛ Հասարակած
Երկրագունդի հսկա մեջքին
Ու զայն առած իր անպարփակ թավալքին մեջ,
Անհունու թյան համբաներով լուսաբարախ՝
Կառաջնորդե նո՛ր ուղղությամբ:

* * *

Ո՛վ Նոր-Տարի,
Տարբե՛ր ես դուն անցյալի նոր-տարիներես,
Որովհետեւ տարբեր եմ ե՛ս:

Փա՛ռք առհավետ,
Աշխարհն ու զիս փոխողներո՛ւն երանավետ:

Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք Ի Ս

Դարե՛ր առաջ, օր մը կարծես, այնտե՛ղ ծնած ըլլայի ես,
Օր մը անոր արեւին տակ ապրած, շնչա՛ծ ըլլայի ես,
Անոր անբավ բարիքներեն բաժի՛ն առած ըլլայի ես
Սակայն հանկարծ, տարահալած, անկե մեկնա՛ծ ըլլայի ես:

Եվ բյուր դարեր, խավարի մեջ կարծես թմրած ըլլայի ես,
Նկուղներու գեջության մեջ, մաշած, հյուծա՛ծ ըլլայի ես,
Գլուխս կախ, օտարին դեմ, ընդմիշտ լռա՛ծ ըլլայի ես,
Սակայն այսօր, կարծես հանկարծ ապստամբա՛ծ ըլլայի ես:

Ահա համբան ասպնջական, ուրկե անցա՛ծ ըլլայի ես,
Նույնիսկ ահա հոգի՛ն անուշ, որ հոն սիրա՛ծ ըլլայի ես,
Ահա երգեր, որոնք կարծես այնտեղ երգած ըլլայի ես,
Որոնք սակայն, երկա՛ր դարեր, այստեղ մոռցած ըլլայի ես:

Սակայն հիմա, թեեւ այստեղ, սակայն այնտե՛ղ ըլլայի ես,
Թեեւ երկա՛ր համբա անցած, բայց չհոգնած ըլլայի ես,
Կարծես նորեն իմ հին «ես»իս վերադարձա՛ծ ըլլայի ես,
Եվ աշխարհի բոլո՛ր մարդոց ձեռքեն բռնա՛ծ ըլլայի ես:

ԿՅԱՆՔԻ ՃԱՄԲԱՆ

(Երեկ)

Պատանությունըս իմ անցավ, ինչպես ամեն գեղեցիկ բան,
Ինչպես ամեն ցավ ու ժպիտ, պատանությունըս իմ անցավ... ,
Մնացի ես, ետիս պարապ, առջիս կյանքի դաժան ճամբան,
Առջիս հույսեր մշուշապատ, եվ անհամար խաբկանք ու ցավ:

Ի՞նչ ըրի ես, Պատանություն, ըսե՛, քեզմով ի՞նչ ըրի ես,
Ի՞նչ ըրի ես առիթներովն ու խենդությամբ քու անսահման... ,
Ինչո՞ւ այսպես հանկարծորեն, դուն ցատքեցիր իմ վրայես,
Ինչու մինա՛կ զիս թողուցիր, ներկայիս հետ դեմ-հանդիման:

Պատանությո՛ւն, վատնեցի քեզ. քեզմե ոչի՛նչ մնաց ինձի,
Քեզմե ոչինչ, որու հենիմ, որու հենած դիմեմ վաղվա՛ն...
Իմ երեկի կրակներես ոչ-մեկ կրա՛կ ես պահեցի,
Ոչ-մեկ կրակ՝ այս ներկայիս ծանոնություն դեմ տխրական:

Ո՞ւր է վախճանն այս ճամբային, ինչպե՞ս նայիմ այսօր վաղվան.
Իմ երազիս ո՞ւր է ճամբան, ուրկե անցա խեղճ ու անշող...
Ամայություն՝ անցած ուղիս, ներկաս անլույս, եվ ապագան՝
Ամայությո՛ւն, իմ անցյալի ամայությա՛ն զիս շղթայող:

(Այսօր)

Պատանու թյունըս իմ անցավ, ցավով, մութով տրտմազալար,
 Ինչպես ամեն վատնվող բան, պատանու թյունըս իմ անցավ...
 Սակայն այսօր, ո՛վ իմ Երկիր, ինձի համար Անցյա՛լ եղար,
 Եղար աննենգ պատանու թյուն, եվ Ապագա՛ ամենաբավ:

Ինձի համար, ո՛վ իմ Երկիր, զառիվերներ դուն բարձրացար,
 Եվ անհաշիվ սպառեցիր հետին կաթի՛լը քու ճիգին...
 Ինձի համար Չարիքին դեմ պայքարեցար հերո՛սաբար,
 Ու դուն հերո՛ս զիս դարձուցիր, հերոսությամբ քու թանկագին:

Այսօր կանցնիմ կյանքին մեջեն, կուրծքիս պատվո շքանշան,
 Ու ոտքերուս՝ փոշին խարդախ գերմանական ճամբաներու...
 Լենինկրատի հերոսներուն արյունն իմ մեջ կընե շրջան...
 Այսօր կանցնիմ, սրտիս տենդեր, շուրթիս երգե՛ր բազմալեզու:

Այսօր ահա, կբազմանամ ու կհորդիմ ես հաղթական,
 Ինչպես հուռթի ցորենի արտ, ինչպես բանա՛կ հայրենապանծ,
 Այսօր իմ մեջ ես կշատնամ, կըլլամ միլյոն՝ մեկի՛ փոխան,
 Ու միլյոնին մեջ բաբախուն, արյուն ու սի՛րտ հասարակաց:

Իմ դեմ ահա, կածանն այս մութ, պողոտայի կայլափոխվի,
 Եվ հյուղակներ կառաջնորդեն պալատներու սեմերեն ներս...
 Ցնձա՛ շոգիս, ցնձա՛, կանչե՛... այսօր Տո՛նն է Աշխատանքի...
 Թող վերելքի ու կառուցման ծայներ թնդա՛ն իմ երգերես:

Եկե՛ք մարդեր, Աշխատանքի շքատոնին այս պատվական,
 Եկեք բահո՛վ, մուրճո՛վ, գրչո՛վ, գերանդիո՛վ պողպատաշեն...
 Տուն եվ Սերունդ, կալ ու Տաճար օրհնությա՛ն պես թող բարձրանան,
 Եկե՛ք մարդեր, Երջանկության կենսապարգե՛վ այս ճամբայեն:

ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՅԱՐԻՆ

Հայրենիքի մը չափ աղվոր ես, ի՛մ աղվոր,
Ու Հայրենիքի մը չափ գեղեցիկ.
Երեւանին չափ հեռու ես, ի՛մ աղվոր,
Ու Երեւանին չափ մոտիկ:
Քու բառերդ զիս լույսերո՛ւ կտանին,
Ինչպես թանձր խավարներու գաղտնիքին:
Դուն գեղեցիկ ես քերթվածի մը պես,
Դուն բարի ես գեփյուռի մը պես,
Մինչ օրն իբուն կտանջես
Զիս ու քեզ,
Մինչ դուն ա՛յնքան, ախ, այնքան բարի ես:

Ես քեզ գտա մաքուր ու ժպտերես,
Գարնան ծոցն բարձրացող ծիլի՛ պես-
Ես քեզ գտա կա՛րծր ու հաղթական,
Հայրենիքն եկող ռազմի ճիլի՛ն պես:
Ես քեզ գտա ամե՛ն տեղ, ամե՛ն ժամ,
Իմ անձես բարձրացող երգի՛ պես,
Խինդի՛ պես, վրեժի պես:

Դուն Հայրենիքի մը չափ աղվոր ես, ի՛մ աղվոր,
Ու Հայրենիքի մը չափ անսահման...
Դուն կապույտ ես, կանաչ ես, կարմի՛ր ես,
Հայրենիքն եկող նամակի՛ մը պես:
Դուն տա՛ք ես, ուժո՛վ ես, մե՛ծ ես,
Հայրենիքն վերադարձող եղբո՛ր մը պես:

Կսիրեմ քեզ աշխարհի՛ մը չափ,
Դարերն ինձի՛ հասնող՝ աշխարհի՛ մը չափ...:
Կսեղմեմ քեզ կուրծքիս ոսկետառ գրքի մը պես,

Ու կկարդամ, կկարդամ քեզ,
Մութի՛ մեջ թե լույսի մեջ:

Դուն հի՛ն ես, ու նո՛ր, ու անհատնում՝
Ուրտե-սիրտ երկարող սիրո կանչերո՛ւն պես,
Աշխարհը միավորող հազարաթեւ այս ճամբո՛ւն պես...

Դուն եղած՝ ես ու կա՛ս, այսօր ավելի՛ շքեղ,
Արեւին լո՛ւյս տվող այս նոր արեւի՛ն տակ,
Այս նոր արեւով հորդուն, այս նոր երկինքի՛ն տակ:

Դուն եղած ես ու կա՛ս,
Տիեզերքին շարժում տվող օրենքներուն պես,
Հոգիին սարսուռ տվող այդ աչքերուն պես...,
Ու դուն աղվո՛ր ես, աղվո՛ր,
Հայրենիքեն եկող ամե՛ն բանի պես...

Դուն իմ Հայրենի՛քս ես:

Ե Ր Ե Վ Ա Ն

Շողի փունջ ես, կույսի շունչ ես, սյուքի հունչ ես, Երեվան,
 Համակ տաղ ես, գարնան խաղ ես, արծաթ շաղ ես, Երեվան,
 Վաղվան հույս ես, հույսի լույս ես, չնաշխարհիկ ոսկի բույս ես,
 Համակ թույր ես, անհուն բույր ես, աստղի հույլ ես, Երեվան:

Հանկարծ ոռմբ ես, ոսոխին դեմ՝ լե՛ռ ես, թումբ ես, Երեվան,
 Սակայն խունկ ես, նոր շշուկ ես, ու խնդուք ես, Երեվան,
 Զուրի երգ ես, խենդ պարերգ ես, հերոսական խուփի հերկ ես,
 Համակ կանչ ես, զով կանաչ ես, սարալանջ ես, Երեվան:

Որգաստան ես, այգեստան ես, նոր ոստան ես, Երեվան,
 Գինարբուք ես, ու խնհույք ես, նոր հաճույք ես, Երեվան,
 Այս սառնադեմ դարերուն դեմ, դուն ժպտադեմ նո՛ր հսկան ես,
 Դուն նոր գիրք ես, ու երազված սիրո գիրկ ես, Երեվան:

Տաղ ես, խաղ ես, ոռմբ ես, թումբ ես, ամե՛ն բան ես, Երեվան,
 Դուն մեր Վաղն ես, Ապագան ես, նոր ճամբան ես, Երեվան,
 Վերջին հույսն ես, անվերջալույս արշալույսն ես, Երեվան,
 Մենք անտեր ենք, թափառական, դուն մեր Տե՛րն ես, Երեվան:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՍ

Քեզ սիրեցի սիրտո՛ւմ, միտքո՛ւմ ու ամբողջ գաղթականի... ,
Երազներուս մեջ՝ իրական, ու կյանքիս մեջ եղար երա՛զ... ,
Քեզ տաքցուցի իմ արյունով, քո՛ւ արյունեդ առի հոգի՝
Որ ինձի հետ, ո՛ւմ իմ երկիր, դուն ալ փայլիս եմ ուռճանաս:

Ցավերուս մեջ, դուն լավեցար կարկաչահոտ երգի մը պես,
Զիս լեցուցիր հպարտությամբ, անվերջ դիզվող բերքի մը պես,
Եղար հսկա, եղար անհա՛ս, երկինք տանող ելքի մը պես,
Ու պարպեցիր դուն իմ հոգիս, աստղեր ժայթքող վերքի մը պես:

Քեզ ցանկացի աչքով, ջիղով ու երակո՛ւմ գաղթականի... ,
Տեսիլքիս մեջ առիր մարմին, մարմինիս մեջ եղար պայթում... ,
Մինչ հացի պես թա՛րմ ու արդար, շրթունքներուս իմ անոթի՝
Դրիր դուն հա՛ցն իմաստութեան, անանձնակա՛ն ու անհատնում:

Խավարին մեջ կայծկտացիր հավատարժարժ կանթեղի՛ պես,
Եղար կաղնի, որուն հոգիս փաթթվեցավ բաղնիկի պես,
Հանկարծ եղար մարտաշառաչ ու աննվաճ հեղեղի պես,
Ու լարվեցար Չարիքին դեմ, պողպատակուռ աղեղի պես:

Քեզ փնտռեցի լույսով, երգով ու կանչերո՛ւմ գաղթականի... ,
Քեզի համար, ինչ որ ունիմ, պահեցի լույծ ու անարատ... ,
«Ուրիշ»ներու հեգնանքին դեմ իմ մերկությամբ չդողացի՝
Որ բեհեզովն ապագայիս, զարդարեի քո՛ւ ապագադ:

Ես քեզ գտա արդեն ծանոթ, տաք ու բարի հուշի մը պես,
Ողողեցիր, ինչ որ ունիմ, ոսկեթաթախ մշուշի պես,
Օտարներու նայվացքին դեմ՝ դուն կանգնեցար փուշի մը պես,
Սակայն իմ մեջ, որոտացիր, աշխարհ ցնցող ուժի՛ մը պես:

Այսօր ազատ, այսօր հպարտ, դեպի քեզի՛ կուգամ ահա,
Հերկերուդ մեջ, իմ խենդ հոգիս, ես ցանելո՛ւ կուգամ ահա,
Մարգարտահոտ գետերուդ հետ, ես հոսելո՛ւ կուգամ ահա,
Սերըս անձրեմ՝ ակոսներո՛ւդ ես բաշխելու կուգամ ահա:

ԳԱՂԹԱԿԱՆԻ ԵՐԳՍ ՎԵՐՋԻՆ

Առաջին Կարավանին առիթով

Դո՛ւն, Հայաստան, մեր ցավն էիր, այսօր մեր խի՛նդն ես անըսպառ,
Երեկ անկյանք ու մահամերձ, այսօր մեր կյա՛նքն ես անըսպառ,
Ես քու որդիդ՝ գրիչըս իմ, թաթխեմ լույսիդ անապական,
Մեր դարերու սպասումին մութե՛ն ծնած՝ լո՛ւյս Հայաստան:

Հաղթ գետերուդ կա՛նչն է ահա, արյունիս հետ կթավալի,
Սուրբ հողերուդ դո՛ղն է ահա, մարմինիս մեջ կծավալի,
Հողերեդ՝ նյութ, երկինքեդ՝ գույն, ջուրերեդ խո՛սք առած ահա,
Մարմինիդ հետ, մարմինըս իմ, դեպի արե՛վ կխոյանա:

Երկի՛ր իմ նո՛ր, երազ իմ հի՛ն, իմ մեջ ես զի՛ս գտա կրկին,
Իմ մեջ ես՝ քեզ, քու մեջ ես՝ զիս, ամբողջովի՛ն գտա կրկին...
Դուն՝ լայնցող ծով, ես՝ հորդած գետ, ծոցերեն ետք օտարներու,
Քո՛ւ ափերուդ կուգամ կրկին, թե՛ զիս եվ թե՛ քե՛զ ըլլալու:

Քե՛զ, Հայաստան, իմ հետ տարի, հոն ուր տարի այս խենդ հոգիս,
Ու ես այնտե՛ղ գացի միայն, ուր դուն տարի՛ր իմ խենդ հոգիս...
Ես՝ սոսկ ռաբժուս, ու դուն՝ միջոց, ես՝ կյանքի-սենչ, դուն՝ ժամանակ,
Ես նյութ, դուն՝ ձեվ ու գո՛ւյն ու խո՛րհ, ես՝ պարզ ձգտում, դուն՝ նպատակ:

Մենք, Հայաստան, քու ցավն էինք, այսօր քու խինդն ենք անըսպառ,
Երեկ հեռու եվ մոլորուն, այսօր քու մո՛տն ենք ալ իսպառ...
Ես քու որդիդ, գրիչըս իմ թաթխեմ կարմի՛ր քու ներկային,
Ես քու որդիդ, փակեմ իսպա՛ռ, զաղթականի ե՛րգս վերջին:

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Իմ հրճվանքիս չափ իրավ, ու ցավերուս չափ անհուն,
Աշխարհին դեմ կոթողվող ճշմարտություն անանուն,
Իմ երեկիս վրա մութ՝ փայլող կամար ոսկեման,
Ո՛վ իմ երկիր լուսածին, Սովետական Հայաստան:

Մասիսին պես փորձառու, Արարատին պես կայտառ,
Ու Սեփանով քաղցրացած Իմաստությո՛ւն անըսպառ,
Հարցումներուս դեմ անթիվ՝ լայնցող երկինք անսահման,
Ով իմ Երա՛զ երկնագույն, Սովետական Հայաստան:

Անցյալին մեջ՝ վերջալույս, Գալիքին մեջ՝ այգաբաց,
Ամայքեն վերջ լուսթյան, դուն Եռուզե՛ռ անխմաց,
Կարոտին դեմ ափերուս՝ ժպտող անծի՛ր պտղաստան,
Ով իմ Աշխա՛րհ կենսավետ, Սովետական Հայաստան:

Տենչանքներուս համար՝ ջահ, ջերմիս համար՝ զգվող ձեռք,
Անհուսության համբուս մեջ, համայնակա՛ն Բարեվերգ,
Ոտնածայնիս դեմ հոգնած՝ բացվող ջերմի՛կ ապաստան,
Ով իմ Կայա՛ն դուն վերջին, Սովետական Հայաստան:

Ավելի վառ՝ քան հոգիս, սո՛ւրբ՝ երազես ավելի,
Հերոսներու արյունով շահված Պատգամ անհեղի.
Եսությանց դեմ այլամերժ՝ դուն նոր պատվար անսասան,
Ո՛վ իմ Պաշտպա՛ն ու Եղբայր, Սովետական Հայաստան:

Ա Ռ Ա Ջ Ն Ո Ր Դ Ի Ն

Նորեն քեզի՛ մտածելով, հավատալով քու զորության,
Ես զիս զորե՛ղ կզգամ նորեն, հավատալով քու զորության...
Քեզմով լեցո՛ւն, քեզմով հարո՛ւստ, վստահելով քու բարության,
Ես զիս բարի կզգամ նորեն, վստահելով քու բարության...
Դուն պահապանն անպատմելի երազներո՛ւն ու մեր կալին,
Քեզի մաղթե՛րգ համայնական, քեզի օրհներգ, Մե՛ծ Ստալին:

Ահա մարդոց ես կդիմեմ որ ունկրնդիք ըլլան խոսքիդ,
Որ ցավերուն համար իրենց, գա՛ն, ունկրնդիք ըլլան խոսքիդ,
Որ հավաքվին քու ծայնիդ շուրջ, որ խումբերո՛վ ուղղվին քեզի,
Իրենց անտեր դատի՛ն համար, տե՛ր փնտռելու ուղղվին քեզի...
Երջանկության դեռ չբացված հին դուռերուն նո՛ր բանալին,
Քեզի գեղո՛ն ու ցնծություն, քեզի պատիվ, Մե՛ր Ստալին:

Թող վախկոտներ քաշվին մեկդի՛, այս դարը մեծ պայքարի՛նն է,
Շատե՛ր, շատե՛ր պիտի շիջին, ծագող արեվը մերի՛նն է,
Սերունդներուն համար գալիք՝ իյնալ, զոհվիլ մեր՝ բաժի՛նն է,
Գիտե՛մ, այս դարն է ալեկոծ, ալեկոծվիլ մեր բաժի՛նն է...
Մեր ներկայո՛վ մեզ զրահող, ու տե՛ր կանգնող մեր Անցյալին,
Քեզի զարո՛ւն մշտանորոգ, քեզի ժպի՛տ, Ճա՛ն Ստալին:

Ինչո՛ւ ապրիլ այս կյանքին մեջ, եթե ստրուկ պիտի մնանք,
Վաղով ինչպե՞ս խանդավառվիլ, եթե ստրուկ պիտի մնանք,
Ինչո՛ւ հորդող ամբարին դեմ մենք անոթի պիտի մնանք,
Խինդը մարդոց իրավունքն է, անմաս ինչո՛ւ պիտի մնանք...
Դուն մասնակից մեր բոլորին նո՛ր խինդերուն ու հի՛ն ցավին,
Քեզի շատ կյա՛նք ու առավոտ, քեզի արեվ, Հա՛յր Ստալին:

Ահա արդեն ես կլսեմ խլրտումներ ամեն կողմե,
Աշխարհը հին կսասանեն փլուզումներ ամեն կողմե,
Այս դարը նոր, այս դարը մեծ, այս դարը վե՛հ պիտի ըլլա,
Մարդուն մարդե՛ն կեղեքումին՝ այս դարը վե՛րջ պիտի ըլլա...
Արեվին տակ, դուն անըսպառ ու կարելի՛-Անկարելին,
Քեզի պաշտո՛ւմ ու գուրգուրանք, քեզի հավերժ, Լո՛ւյս-Ստալին:

ՆՈՒՑՆ ՇԵՂԻՆԱԿԵՆ՝
ԵՍ ԵՒ ՄԱՐԴԻԿ
(ՔԵՐԹՎԱԾՆԵՐ) 1943

ԿՈՂՔԸ ԳԾԵՑ՝

ՎԱՅԵ ԳԵՐՄԱՆԻԿՅԱՆ

ԱՅՍ ԳՐԹԻՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԱՎԱՐՏԵՑԱՎ 6-3-1947ԻՆ

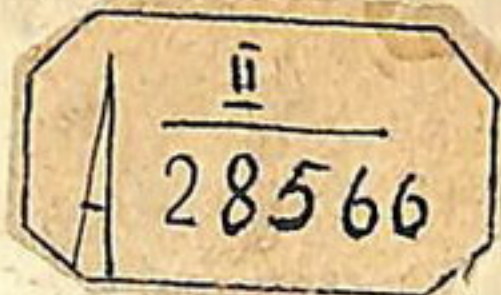
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220028566

10

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵՏ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՊԻ
ՀԱԼԵՊԱՀԱՅ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ԴԵՊՈ ԵՐԿԻՐ» ԹԻՒ 5

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՖՐԱՆՔ
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ՝ ՀԻՆՔ ՇԻՆԻՆ

ՀԱՍՑԵ՝

Զ. ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

c/o ՏՊԱՐԱՆ ՏԵՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԹԻԼԵԼ ՓՈՂՈՑ ՀԱԼԵՊ-ՍՈՒՐԻԱ

ز. ميلكونيان

مطبعة دير سحاكيان

شارع القلل = حلب - سوريا